

Kansalaisareena kannanotto, julkaisu n. 15.4.2024

Allekirjoitettu; Sari Kuosmanen + eri järjestöt, joiden nimiä ei tiedossa 9.4. (allekirjoitettu sähköisen linkin kautta)

Yli kolmen miljardin arvoinen vapaaehtoistoiminta vaarassa leikkausuhan alla

Vapaaehtoistoiminnan elinvoimaisuutta ei saa pitää itsestäänselvyytenä. Kansalaisareena ry ja lukuisat järjestöt vaativat julkiselta hallinnolta panostusta vapaaehtoisten tukemiseen, koordinointiin ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Vapaaehtoistoimintaan kannattaa investoida, sillä se lisää tutkitusti sitä tekevien hyvinvointia ja vahvistaa koko yhteiskunnan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvaa.

Vapaaehtoistyön arvo on Suomessa [lähes 3,2 miljardia euroa vuosittain](#). Vapaaehtoistoiminta lisää tutkitusti sitä tekevien hyvinvointia ja toimii ennaltaehkäisevänä tekijänä esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien osallisuuden kokemuksen lisäämisessä. Kun vapaaehtoistyötä tekee vuosittain lähes puolet suomalaisista, on vapaaehtoistoiminnan tuottamilla hyvinvointivaikutuksilla valtava yhteiskunnallinen merkitys.

[Vapaaehtoistyö.fi-tutkimuksen](#) (2023, n=1609) mukaan vapaaehtoistoiminta on vaikuttanut myönteisesti lähes kaikkien vastanneiden elämään (94 % vastasi jokseenkin tai täysin samaa mieltä), vapaaehtoisuus on lisännyt sosiaalisia kontakteja (88 %) ja saanut kokemaan merkityksellisyyden tunnetta (93 %).

Korkea sosiaalinen luottamus ja yhteiskunnallinen turvallisuus on suorassa yhteydessä vahvoihin yhteisöihin. Vapaaehtoistoiminnalla on suuri rooli ja suuri potentiaali kestävän hyvinvoinnin rakentajana.

Vapaaehtoistoiminnalla luodaan osallisuutta ja vähennetään yksinäisyyttä

Osallisuuden kokemuksen moninaiset yhteydet koettuun hyvinvointiin, terveyteen, toiminta- ja työkykyyn viittaavat siihen, että [osallisuuden kokemuksella on suuria potentiaalisia kansantaloudellisia vaikutuksia](#).

[Yksinäisyys lisää kuolleisuutta](#) lähes yhtä paljon kuin tupakointi ja enemmän kuin lihavuus tai huono fyysinen kunto. Suomessa 56 prosenttia ihmisistä kokee yksinäisyyttä ainakin joskus ja lähes puolet 15–24-vuotiaista säännöllisesti, kertoo Suomen Punaisen Ristin [yksinäisyysbarometri](#).

[Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta](#).

Vapaaehtoistoiminnassa saadut osallisuuden kokemukset ovat erityisen tärkeitä ihmisille, jotka ovat heikoimmassa asemassa. Vapaaehtoistyö.fi-palvelun [kyselytutkimuksen mukaan](#) vapaaehtoisuus vähensi myös koettua yksinäisyyttä yli 60 prosentilla vastaajista.

Vapaaehtoistoiminnassa eri-ikäiset ja eri taustoista tulevat henkilöt voivat kokea kuuluvansa johonkin, olevansa osa yhteisöä. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa mielekäästä sisältöä ja tekemistä päiviin. On äärimmäisen arvokasta, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus olla osana yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisua ja paremman tulevaisuuden rakentamista vapaaehtoistoiminnan kautta.

Vapaaehtoistoiminta on vaarassa romahtaa leikkausten mukana

Järjestöissä vapaaehtoiset ovat keskeinen osa toimintaa ja toimivat monenlaisissa auttamisen tehtävissä, vertaistukijoina, vaikuttajina sekä toimijoina itselleen tärkeiden asioiden edistämässä. Vapaaehtoiset tuottavat uutta tietoa ja ideoita, kehittävät ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin ja kirittävät meitä kaikkia kestävämmän hyvinvoinnin tielle.

Hallitus aikoo alentaa valtionavustusten tasoa kuluvalle hallituskaudella vahvistaakseen julkista taloutta. Suunnitelluilla leikkauksilla olisi suora vaikutus järjestöjen ja sen myötä vapaaehtoisten toimintaan.

Monet vapaaehtoistoiminnan muodot ovat vaativuudeltaan sellaisia, että niitä ei voi ylläpitää kestävästi ilman riittäviä resursseja. Vapaaehtoistoiminta ponnistaa vapaaehtoisten omasta innostuksesta, mutta tarvitsee tuekseen myös järjestöjen ammattiosaamista ja koordinoitua. Ammatillaisen tukemana vapaaehtoisen on turvallista toimia myös haastavissa tehtävissä, kuten kriisipuhelimen päivystäjänä tai valmiustoiminnassa. Laadukkaan ja kestävä vapaaehtoistoiminnan varmistamiseksi meidän on panostettava vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden työn riittävään resursointiin, työssäjaksamiseen ja hyvinvointiin.

Suomessa pidetään itsestään selvyutenä, että vapaaehtoistoimintaan pääsee aina ja että jokainen voi vaikuttaa itseään kiinnostaviin asioihin. Näin ei ole, jos vapaaehtoistoiminnan koordinoituihin ja osallisuustyöhön ei ole varaa panostaa. Osa vapaaehtoisista tarvitsee vahvempaa tukea osallistuakseen. Ammatillaisen tuki mahdollistaa myös esimerkiksi kehitysvammaisen tai suomen kieltä vasta opettelevan henkilön osallistumisen vapaaehtoistoimintaan.

Uhka fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle

Jo tehdyt leikkaukset sosiaaliturvaan ovat heikentäneet monien järjestöjen kohderyhmien tilannetta ja lisänneet painetta kääntyä järjestöjen puoleen avun tarpeessa. Järjestöjen erityisosaaminen ja vertaistuki tarjoaa apua usealle ihmisryhmälle, joka muuten jää tuen ja avun ulkopuolelle. Jos nämä palvelut ja toiminnot joudutaan lopettamaan leikkausten seurauksena, voivat inhimilliset seuraukset olla kauaskantoiset ja katastrofaaliset. Kasautuvat ongelmat voivat synnyttää mittaamattoman pahoinvoinnin kierteen, jota julkinen sektori ei pysty korjaamaan.

Kansalaisareenan jäsenjärjestöjen mukaan neljäsosan leikkaus rahoitukseen voi konkretisoitua toiminnan kohderyhmälle voinnin välittömällä huonontumisella, akuutilla ja vakavalla oireilulla, mielenterveyden haasteiden pahenemisella sekä yksinäisyyden ja eristyneisyyden syvenemisellä.

Kohderyhmät joutuisivat hakeutumaan ennestään kuormittuneen terveydenhuollon piiriin, josta ei saa välitöntä apua, vaan sairauslomat, katkot opiskeluissa, työkyvyttömyys- ja sairauseläkkeet kasvaisivat ja veisivät elämänhalun.

Vapaaehtoistoiminta on demokratiaa edistävä voimavara

Vapaaehtoistoiminnalla ei voi paikata julkisen sektorin resurssipulaa. Vapaaehtoistoimintaa tehdään vapaaehtoisena kunkin henkilön tiedoilla ja taidoilla.

Vapaaehtoistoiminta on demokratiaa edistävä voimavara, joka turvaa yhteiskuntamme hyvinvoinnin kehitystä. Vapaaehtoistoiminnan todellinen arvo on enemmän kuin euroilla voidaan mitata. Leikkaukset uhkaavat vakavasti tätä korvaamatonta toimintaa ja koko kansalaisyhteiskuntaa, vaarantaen monien hyvinvoinnin ja syventäen yhteiskunnallisia haasteita.

Kuka tahansa voi tarvita apua järjestöiltä elämänsä jossakin vaiheessa. Kuka tahansa voi myös löytää järjestöistä itselleen ja elämäntilanteeseensa sopivan tavan saada äänensä kuuluville sekä hyödyntää omaa aikaansa ja osaamistaan yhteiseksi hyväksi – kunhan laadukkaaseen, osallisuutta edistävään vapaaehtoistoimintaan panostetaan.

Hallitusohjelmassa suunnitellut valtionavustusleikkaukset vaarantavat toteutuessaan järjestöjen toiminnan ja sitä kautta merkittävästi miljoonien ihmisten hyvinvointia lisäävän ja demokratiaa edistävän vapaaehtoistoiminnan.

Me allekirjoittaneet vaadimme vapaaehtois- ja järjestökentän toiminnan edellytysten turvaamista!